

HØRINGSUTTALELSE

SKOLESTRUKTUR I RANA KOMMUNE

YTTEREN FAU

8.februar 2026

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Bakgrunn og økonomisk narrativ – prioriteringsvalg, ikke krisetiltak	4
3. Barnets beste først – fra prinsipp til praksis	4
4. "Overkapasitet" - teoretisk kapasitet vs. reell kapasitet i skolebygg	5
5. Klassestørrelser – pedagogisk realitet vs. teori.....	7
6. Samfunnsforvaltning og bygg – prioritering av kommunens midler	8
7. Pågående generasjonsskifte i bydelene Båsmo og Ytteren	9
8. Beslutningsgrunnlag og høringsprosess.....	9
De ulike alternativene:	10
9. Felles skolekrets for Båsmo og Ytteren barneskoler - alternativ A, B og C.....	10
10. Sambruk – barnehage i Ytteren skole - alternativ A og B.....	10
11. Nedleggelse av Ytteren skole og flytting av barna fra Ytteren til Båsmo skole - alternativ C	12

Sammendrag

Ytteren FAU fastholder vårt tidligere standpunkt om at det fortsatt skal være skole på Ytteren. Eventuelle endringer i skolestrukturen må ta utgangspunkt i **barnets beste**, sikre **trygge og stabile oppvekstmiljøer**, og være **langsiktige og bærekraftige**, både faglig, sosialt og økonomisk. FAU etterlyser fortsatt en tydelig og helhetlig visjon for hvordan Rana kommune skal være et attraktivt sted for barnefamilier og rekruttering.

Ytteren FAU stiller spørsmål ved det økonomiske narrativet i høringsnotatet, som i stor grad begrunner omfattende endringer med «overkapasitet». Vi mener kommunens utfordring handler om **prioritering**, ikke akutt økonomisk krise. Effektivisering bør primært handle om bedre bruk av eksisterende bygg, ikke nedleggelse eller svekking av velfungerende og nyere skoler som Ytteren.

Et sentralt poeng i vårt hørings svar er skillet mellom **teoretisk og reell kapasitet** i skolebygg. Ytteren FAU mener at høringsnotatet legger til grunn urealistiske kapasitetsberegninger, og at dette gir et feilaktig bilde av «tomme pulter». Når reell kapasitet legges til grunn, er «overkapasiteten» betydelig lavere enn administrasjonen hevder, og enkelte alternativer innebærer i realiteten risiko for underdekning.

Ytteren FAU er kritisk til styring mot **store klassestørrelser (25–28 elever)** som normalsituasjon. Store klasser reduserer muligheten for tilpasset opplæring, tidlig innsats og inkluderende opplæring, øker belastningen på lærere og kan svekke både læringsmiljø og rekruttering av ansatte.

Når det gjelder forslag om **sambruk og barnehage i Ytteren skole**, er Ytteren FAU i utgangspunktet positiv, men skolens behov må være førende. Forslaget om inntil 154 barnehageplasser vurderes som uforholdsmessig og uforenlig med forsvarlig skoledrift. Ytteren FAU mener at mangelfulle behovsvurderinger, sammen med utfordringer knyttet til trafikk, uteareal og arealpress, tilsier at et barnehagetilbud på inntil 154 plasser i praksis vil få langt større negative konsekvenser for skolens drift og funksjon enn det som kan ha vært administrasjonens intensjon.

Ytteren FAU er positiv til felles skolekrets med felles ledelse og lærerstab for Båsmo og Ytteren, men er kritisk til forslag om **dynamiske skolekretsgrenser**. Ytteren FAU anbefaler en **fast skolekretsgrense**, med Yttrabekken som naturlig skille, og åpner heller for økt frivillig skolebytte innenfor ledig kapasitet. Eventuelle endringer må kun gjelde nye kull og ikke ha tilbakevirkende kraft.

Forslaget om **nedleggelse av Ytteren skole og flytting av barna til Båsmo (alternativ C)** avvises tydelig. Dette er i strid med tidligere politiske vedtak, dårlig utredet og vil medføre svært høye kostnader for å kunne gi et forsvarlig tilbud.

Avslutningsvis uttrykker Ytteren FAU sterk bekymring for **beslutningsgrunnlaget og prosessen**. Vesentlige vurderinger mangler og/eller ferdigstilles først etter at politiske valg i praksis er tatt, og høringsnotatet fremstår som uoversiktlig, økonomisk ensidig og mangelfullt utredet. Ytteren FAU ber kommunen ta seg tid til grundige, helhetlige vurderinger der barnets beste reelt vektlegges, slik at vedtakene som fattes er bærekraftige og står seg over tid. Dette fortjener barna i Rana kommune.

1. Innledning

Ytteren FAU viser til pågående høring i forbindelse med skolestruktur i Rana kommune, med høringsfrist 8. februar 2026. Denne høringsuttalelsen bygger på og må ses i sammenheng med de vurderingene, erfaringene og bekymringene som ble løftet i Ytteren FAU sitt høringsssvar fra mai 2025. Vi etterspør fortsatt en **helhetlig visjon for barn, familier og rekruttering**, og etterlyser at det i prosessen løftes fram en tydelig og målrettet visjon for hvordan Rana kommune skal være **et godt sted å vokse opp og etablere seg for unge familier**.

Vårt overordnede standpunkt er uendret: Eventuelle endringer i skolestrukturen må ivareta barnets beste, sikre stabile og trygge oppvekstmiljøer, og være langsiktige og bærekraftige – både faglig, sosialt og økonomisk. Dersom kommunen vurderer større strukturelle endringer, mener vi at barnets beste må være førende premiss, ikke en underordnet vurdering.

Ytteren FAUs primære ståsted er at det **fortsatt skal være skole på Ytteren**. Dette ble også vedtatt av kommunestyret i juni 2025; at Ytteren skole skulle bestå. En flytting av barna fra Ytteren til Båsmo vil medføre store kostnader for kommunen. Når dette ses i sammenheng med at flere skoler i Rana har store vedlikeholdsbehov og Ytteren skole er en av de nyeste skolene i Rana (uten vedlikeholdsbehov), mener vi det er helt uforståelig at en flytting av barna til Båsmo igjen foreslås.

Ytteren er **positiv til sambruk med barnehage**, men mener **skolens behov må være førende**. Sambruk må være et reelt kvalitetsløft for begge parter, ikke en løsning som i praksis presser flere funksjoner inn i et bygg uten tilstrekkelig plass eller tilrettelegging.

2. Bakgrunn og økonomisk narrativ – prioriteringsvalg, ikke krisetiltak

Rana står i en krevende demografisk utvikling med færre barn og flere eldre. Høringsnotatet legger stor vekt på å redusere overkapasitet og å flytte ressurser fra oppvekst til helse/mestring, samt at rask omstilling vil kreve mindre inngripende tiltak over tid. Det fremheves store andeler «ledige pulter» (ca. 37 % i 2026/27 i 0-alternativet) og en styrt klassestørrelse opp mot 25–28 elever for å realisere gevinster.

Vi anerkjenner at demografi og rekruttering krever klok planlegging. Men premisset «vi må gjøre store grep nå» kan ikke medføre at vi fatter beslutninger som ikke står seg over tid, og går på bekostning av barna.

Slik vi ser det har **Rana kommune ikke et likviditetsproblem – kommunen leverer overskudd** og har gjentagende år mottatt ekstrabevilgninger fra staten. Utfordringen er hva vi prioriterer – ikke at midlene er fraværende. Effektivisering betyr ikke nødvendigvis nedleggelse av skoler, det betyr først og fremst bedre bruk av byggene vi allerede har (sambruk, smartere organisering).

Vi støtter derfor mål om bedre arealutnyttelse og sambruk – der dette faktisk er gjennomførbart og hensiktsmessig. Samtidig mener vi at forslagene om å redusere arealet for skolebarna ved Ytteren, men likevel beholde deler av bygget til skoledrift, må vurderes nøye: Det er avgjørende at slike tiltak ikke går på bekostning av et godt læringsmiljø eller barnas rett til tilstrekkelig plass. Effektiv bruk av areal må ikke føre til at elevene mister tilgang til nødvendige fasiliteter eller at skolemiljøet forringes. Derfor bør eventuelle endringer i arealbruk på Ytteren skole planlegges slik at kvaliteten opprettholdes, og det fortsatt er rom for trygge, inkluderende og funksjonelle elevmiljøer for alle elever ved Ytteren skole, uansett funksjonsnivå og behov.

3. Barnets beste først – fra prinsipp til praksis

Både Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 3 slår fast at **barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle beslutninger som berører barn**. Når store klassestørrelser, rask omstilling og kapasitetsutnyttelse blir de styrende premissene, er risikoen at barnets beste **reelt** får mindre vekt enn økonomi og logistikk.

For barn i barneskolealder er trygghet, tilhørighet, forutsigbarhet og stabile relasjoner til medelever og lærere avgjørende for læring, trivsel og psykisk helse. Nærskolen er sentral for å sikre disse faktorene.

I høringsnotatet foreslås det i alt. C å flytte alle barna fra Ytteren til Båsmo, eller i alt. A og B at det innføres en dynamisk skolekretsgrense. Å flytte barn fra en etablert nærscole, innebærer en betydelig belastning for barna – og må begrunnes tungt og helhetlig. Etter vårt syn er dette ikke gjort.

Vi ber derfor om at kommunestyret sikrer:

- **Ferdigstilt barnerettighetsvurdering** før vedtak; vurderingene må knyttes til konkrete alternativer og tempo på gjennomføring.
- **Eksplisitt vektingsmodell** der sosiale/pedagogiske hensyn gis minst like stor vekt som økonomiske/FDV-hensyn.

Dokumentene fremholder at «jo raskere omstilling, jo mindre inngripende tiltak». For barn i barneskolealder er dette ikke gitt. Rask flytting, nye voksenrelasjoner, større elevmiljøer og lengre skolevei øker risikoen for uro, utenforskap og redusert trivsel de første årene. Gevinstene i skoledrift kan være reelle, men kostnaden bæres av barna i selve overgangsfasen.

Vi ber derfor om at kommunestyret sikrer:

- **Krav om overgangsplaner** på trinn-/klasse-/elevnivå for sårbare barn, med tydelige kvalitetsindikatorer, dersom omstilling vedtas.

Dersom kommunen kommer til at man skal gjøre endringer f.eks. i kretsgrenser, bør tempo for gjennomføring av endringer bestemmes av barnerettighetsvurderingen, eventuelle endringer bør skje trinnvis (f.eks. starte nederst i trinnstrukturen ved nytt skolested og bygge oppover) for å beskytte etablerte elevmiljø, med forpliktende overgangsplaner for sårbare barn.

4. “Overkapasitet” - teoretisk kapasitet vs. reell kapasitet i skolebygg

I administrasjonens høringsnotat legges følgende tall for beregning av ledig kapasitet til grunn:

Tabell 0-1 - elevfordeling

Nåværende struktur			
	2026/2027		
Skole	Antall elever	Kapasitet	Ledig kapasitet
Båsmo barneskole	281	420	139
Gruben barneskole	382	525	143
Hauknes barneskole	198	350	152
Lyngheim barneskole	238	525	287
Selfors barneskole	155	250	95
Skonseng barneskole	89	150	61
Ytteren barneskole	203	350	147
Utskarpen barne- og ungdomsskole	75	198	123
Storforshei barne- og ungdomsskole	145	350	205
Rana ungdomsskole	742	875	133
Privatskoleelever	83		
	2 591	3993	1 485
Kilde: Faktiske tellinger av elever i Visma flyt skole. 1.klassinger er hentet fra fremskrevne tall fra Folkeregisteret 02.10.2025.			

Ytteren FAU legger til grunn at det er teoretisk kapasitet som er brukt i tabellen. Når det gjelder beregningen av teoretisk kapasitet på Båsmo, stiller vi store spørsmålstegn ved at administrasjonen ut fra et overfladisk og kort notat (faktaark fremtidens oppvekststruktur - skole) kan øke kapasiteten fra 350 til 420 elever. Slik vi forstår det er Båsmo skole prosjektert for en teoretisk kapasitet på 350, og basert på utforming av rom, trinninndeling m.m. er det ikke mulig å øke denne kapasiteten til 420.

Når det gjelder Selfors, er det lagt til grunn en planløsning på 3 040 kvadratmeter. I dag er arealet imidlertid kun 2 480 kvadratmeter. Legger man til grunn samme arealberegning som Asplan Viak, gir dette en tilgjengelig kapasitet på 204 elever.

I det følgende har vi derfor justert beregningen (tabellen) slik at den er i tråd med teoretisk kapasitet, ut fra dagens areal og prosjektering av bygg.

Ytteren FAU, med flere, har over tid anført at det er reell kapasitet som må ligge til grunn for beregningen av ledige plasser – ikke teoretisk kapasitet. Reell kapasitet i en skole er den teoretiske kapasiteten justert for praktiske forhold, som mindre grupper på småtrinn, parallellstrukturer, behov for buffer til drift og variasjon i elevtall. Ut fra det vi finner av kilder, varierer fratrekket fra 65 – 90 %. En utnyttelse på 90-100 % skal kun være unntaksvis i enkeltår. Dette er metodisk og faglig praksis, og det er viktig å påpeke at **teoretisk kapasitet ikke er et realistisk grunnlag for planlegging eller høringsprosesser**.

Gitt 90 % kapasitetsfaktor, som gir det mest nøkterne fratrekket, viser tabellen under ledig teoretisk kapasitet kontra ledig reell kapasitet (inkludert justering for teoretisk kapasitet for Båsmo og Selfors som nevnt over):

0-Alternativet	Kilde: Tabell 0-1					
		Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	Ledig reell kapasitet
	Nåværende struktur 2026/2027					
	Båsmo barneskole	281	350	69	315	34
	Gruben barneskole	382	525	143	473	91
	Hauknes barneskole	198	350	152	315	117
	Lyngheim barneskole	238	525	287	473	235
	Selfors barneskole	155	204	49	184	29
	Skonseng barneskole	89	150	61	135	46
	Ytteren barneskole	203	350	147	315	112
	Utskarpen barne- og ungdomsskole	75	198	123	178	103
	Storforshei barne- og ungdomsskole	145	350	205	315	170
	Rana ungdomsskole	742	875	133	788	46
	Sum	2 508	3 877	1 369	3 489	981

Merk at 90 % kapasitetsfaktor, som legges til grunn her er kun et eksempel, og virkelig kapasitetsfaktor må vurderes individuelt for hver skole.

Hvis man legger til grunn et fratrekk på 10 %, som er i det laveste sjiktet, er det et misforhold mellom teoretisk og reell ledighet i Rana kommune på 388 barn. **Antallet «tomme pulter» er dermed vesentlig lavere** enn det administrasjonen legger til grunn.

For regnestykkets del bemerkes at dersom man bruker teoretisk kapasitet som administrasjonen har lagt til grunn, altså 420 på Båsmo og 250 på Selfors, blir differansen mellom teoretisk og reell kapasitet 399 barn, da ledig reell kapasitet blir 1 086 barn.

Når det gjelder alternativene A, B og C, vil det allerede fra 10 % fratrekk bety at man på flere av skolene, både i et kortere og lengre perspektiv, i realiteten vedtar en underdekning - dersom man går for et av disse alternativene:

Alternativ A	Kilde: Tabell A-2	2026/2027					2030/2031				
		Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	ledig reell kapasitet	Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	ledig reell kapasitet
	Båsmo og Ytteren Skolekrets	476	525	49	473	- 4	440	525	85	473	33
	Gruben barneskole	464	525	61	473	9	420	525	105	473	53
	Hauknes barneskole	224	350	126	315	91	256	350	94	315	59
	Lynghem barneskole	383	525	142	473	90	363	375	12	338	- 26
	Utskarpen barne- og ungdomsskole	78	198	120	178	100	85	198	113	178	93
	Storforshel barne- og ungdomsskole	164	200	36	180	16	157	200	43	180	23
	Rana ungdomsskole	802	875	73	788	- 15	704	725	21	653	- 52
	Sum	2 591	3 198	607	2 878	287	2 425	2 898	473	2 608	183
Alternativ B	Kilde: Tabell B-2	2026/2027					2030/2031				
		Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	ledig reell kapasitet	Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	ledig reell kapasitet
	Båsmo og Ytteren Skolekrets	476	525	49	473	- 4	440	525	85	473	33
	Gruben barneskole	464	525	61	473	9	420	525	105	473	53
	Hauknes barneskole	298	350	52	315	17	326	350	24	315	- 11
	Selfors barneskole	309	350	41	315	6	293	350	57	315	22
	Utskarpen barne- og ungdomsskole	78	198	120	178	100	85	198	113	178	93
	Storforshel barne- og ungdomsskole	164	200	36	180	16	157	200	43	180	23
	Rana ungdomsskole	802	875	73	788	- 15	704	875	171	788	84
	Sum	2 591	3 023	432	2 721	130	2 425	3 023	598	2 721	296
Alternativ C	Kilde: Tabell C-2	2026/2027					2030/2031				
		Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	ledig reell kapasitet	Antall elever	Teoretisk Kapasitet	Ledig teoretisk kapasitet	Reell kapasitet	ledig reell kapasitet
	Båsmo og Ytteren Skolekrets	476	485	9	437	- 40	440	485	45	437	- 4
	Gruben barneskole	464	525	61	473	9	420	525	105	473	53
	Hauknes barneskole	298	350	52	315	17	326	350	24	315	- 11
	Selfors barneskole	309	350	41	315	6	293	350	57	315	22
	Utskarpen barne- og ungdomsskole	78	198	120	178	100	85	198	113	178	93
	Storforshel barne- og ungdomsskole	164	200	36	180	16	157	200	43	180	23
	Rana ungdomsskole	802	875	73	788	- 15	704	875	171	788	84
	Sum	2 591	2 983	392	2 685	94	2 425	2 983	558	2 685	260

NB. Merk at vi her har justert tallet for korrekt teoretisk kapasitet på Båsmo, men har ikke gjort samme korrigering for Selfors. Dette da vi er usikre på hvordan en kapasitet på 350 på Selfors er beregnet.

Hvordan tenker Rana kommune at dette skal løses, og har man tatt inn over seg hvordan dette f.eks. vil påvirke kvaliteten? Dette er et av eksemplene som gjør at vi mener høringsnotatet og saken er mangelfullt utredet.

5. Klassestørrelser – pedagogisk realitet vs. teori

Overkapasitet presenteres primært som tomme pult og «ineffektiv arealbruk». Dette er utilstrekkelig for å beskrive funksjonell kapasitet i faktisk skolehverdag:

- **Klassestørrelse:** Styring mot 25–28 elever per klasse som normalsituasjon, vil redusere muligheten for tilpasset opplæring, særlig for de yngste og for elever med behov for skjerming og nær voksenkontakt.
- **Spesialpedagogikk og fleksrom:** Funksjonell kapasitet forutsetter smågrupper, avskjermede arealer, trygg SFO-logistikk og tilgang til spesialrom uten å stykke opp dagen.
- **Trygghet og oversikt:** Ytteren er en ny, oversiktlig skole bygget for skoleformål. Den fungerer godt som to-parallell barneskole og tilbyr stabile rammer.

Vår anbefaling: Kommunen bør skille eksplisitt mellom teoretisk kapasitet og funksjonell kapasitet, og dokumentere hvordan klasser på 25–28 skal ivareta kvalitet, relasjoner og ro — ikke bare «lærernorm».

Forslaget om å ha 154 barnehageplasser inn i Ytteren skole, parallelt med skoleklasser på 25-28 stykk framstår uholdbar, når det gjelder forholdet mellom elevtall, klassestørrelser og tilgjengelig areal.

Store klasser forutsetter økt areal og pedagogisk fleksibilitet, ikke minimumsløsninger. Dersom

klassestørrelser presses mot øvre grense for å utnytte bygg, reduseres rommet for tilpasset opplæring, og risikoen for økt behov for spesialpedagogiske tiltak øker.

Hvis tegningene av Ytteren skole som fremgår av «faktaark - fremtidens oppvekststruktur – skole» skal legges til grunn, stiller vi store spørsmålstegn knyttet til arealet planlagt til skoledrift; hvor skal SFO være, hvor skal base for barn med særskilte behov være, hvor skal ekstra toaletter settes inn, grupperom, lærerværelse? Vi kan overhodet ikke se at det her vil være rom for en forsvarlig skoledrift, og forslaget tar bort all fleksibilitet. Dette henger ikke sammen med at større klasser trenger fleksibilitet for å kunne dele opp i grupper og gi tilpasset opplæring.

Hvordan påvirkes kvaliteten av store klasser?

Som nevnt tidligere i vårt forrige hørings svar, vil mindre klasser og oversiktlige læringsmiljøer fremme trygghet, bedre elev-lærer-relasjoner og styrke både faglig og sosial utvikling. Barns følelse av trygghet og tilhørighet er nært knyttet til deres sosiale miljø, og stabile vennskap er en viktig faktor for barns trivsel og evne til å håndtere utfordringer i skolen.

Lærerne på Ytteren skole har laget en høringsuttalelse som beskriver utfordringene de ser med å ha store klasser. De anser det som "svært utfordrende å ha store klasser og mener at kvaliteten til hver enkelt elev vil bli dårligere hvis vi har større klasser enn det vi har i dag." Selv om lærernormen ivaretas, tar de opp at det "er uheldig å ha 25 elever på barnetrinnet i samme klasserom hvis man skal gjennomføre undervisning. Mange barn på barneskolen lar seg lett distrahere og trenger ro for å kunne ha et godt læringsmiljø. Selv med god klasseledelse så vil alltid hvert barn lage noe lyd og jo flere vi er samlet, ja jo mer lyd får man."

Tidlig innsats og inkluderende opplæring er sentrale prinsipper i nasjonale føringer for skole og barnehage. For å lykkes med tidlig innsats må lærere ha kapasitet til å følge opp og tilpasse opplæringen fra første trinn – noe som krever oversiktlige klasser og tilstrekkelige ressurser. Store klasser og press på arealer gjør det vanskeligere å fange opp og støtte elever tidlig, slik nasjonale retningslinjer forutsetter. På samme måte forutsetter inkluderende opplæring at alle barn får en reell plass i fellesskapet, mulighet for medvirkning og trygghet. Dette krever rom for relasjonsbygging, tett oppfølging og fleksible løsninger, som blir utfordrende dersom klassene blir for store eller ressursene for knappe. Disse hensynene understøtter **behovet for at skolestrukturen legger til rette for mindre, oversiktlige læringsmiljøer, slik at tidlig innsats og inkludering ikke bare blir ord på papiret, men faktisk kan realiseres i hverdagen.**

Økt klassestørrelse vil ikke bare få konsekvenser for elevene, men vil også oppleves som krevende for lærerne. FAU er bekymret for at for store klasser kan føre til økt belastning på lærerne og i verste fall bidra til lærerflukt. Hvis målet er å samle miljøene for å utnytte lærerkapasiteten bedre, kan det i ytterste konsekvens føre til færre lærere, for belastningen blir for stor.

Ytteren FAU oppfordrer derfor på det sterkeste Rana kommune om å revurdere hvilke klassestørrelser som tilstrebes som normalstørrelse. Landsgjennomsnittet sier **17 elever på de laveste trinnene, opp til 22 på 10.-trinn**. Vi ser ikke at det er noen relevante hensyn som taler for å legge oss over gjennomsnittet - som normalsituasjon.

Dersom kommunestyret mot formodning kommer til at de likevel vil ha klasser på 25 elever, må det settes av tilsvarende fysisk areal og nok lærere for å kunne gjennomføre tilpasset undervisning, f.eks. dele klasser fysisk i to.

6. Samfunnsforvaltning og bygg – prioritering av kommunens midler

Det fremgår av sakspapirene at det siden 2010 er investert om lag 1,26 mrd. kr i skolestruktur inkl. infrastruktur. Ytteren skole (2017) og Båsmo skole (2022) er blant de nyeste og mest funksjonelle skolebyggene. Så lenge kommunen har skoler med betydelige rehabiliteringsbehov og et stort vedlikeholdsetterslep, mener Ytteren FAU fortsatt at det er **feil anvendelse av kommunens midler, og svak eiendomsforvaltning, å legge ned eller bygge om de skolene som er i best stand**, fremfor å prioritere der behovene er størst.

Hyppige funksjonsendringer av skolebygg gir kapitalkostnader som ikke realiserer tiltenkt bruk over normal levetid, dyr «omstilling» av bygg og redusert tillit til kommunens langsiktige planlegging.

7. Pågående generasjonsskifte i bydelene Båsmo og Ytteren

Som også Båsmo FAU påpeker i sitt høringsssvar, er det et pågående generasjonsskifte i skolekretsene Båsmo og Ytteren, der unge familier overtar boliger etter eldre innbyggere. Høringsnotatet bygger imidlertid kun på dagens registrerte barnetall og fanger dermed ikke opp denne demografiske utviklingen. Dette er en metodisk svakhet som kan føre til for lave elevprognoser og beslutninger om skolestruktur basert på et mangelfullt grunnlag.

Dersom Rana kommune skal lykkes med å tiltrekke seg nye innbyggere og skape attraktive boområder, må boligomsetning og tilflytting av barnefamilier inngå i vurderingen. Utviklingen i Båsmo- og Ytteren-områdene tilsier økt, ikke redusert, behov for nærskolekapasitet. En nedbygging av kapasiteten vil kunne svekke områdenes attraktivitet og gjøre rekruttering vanskeligere på sikt.

8. Beslutningsgrunnlag og høringsprosess

Ytteren FAU er fortsatt kritisk til at sentrale utredninger om konsekvenser, barnets beste, trafikksikkerhet og juridiske forhold ferdigstilles først etter at politiske valg i praksis er tatt. Dette innebærer at kommunen også i denne runden ber høringsinstansene ta stilling til et ufullstendig beslutningsgrunnlag. Vi opplever at høringsnotatet i stor grad opererer med store alternativer som er «pakkeløsninger», noe som også gjør det utfordrende å vurdere hva som er hensyntatt og ikke.

I høringsrunden som ble gjort i 2025 kritiserte vi hvordan vurderingskriteriene i høringsnotatet var skjevt vektet. Den gang var det imidlertid gjort et forsøk på vekting, denne gangen opplever vi at vektingen av de ulike hensynene er fraværende - og administrasjonen er åpen om at det er økonomi som er styrende. Det at argumentasjonen nå er mer eksplisitt økonomisk enn i 2025, gjør den enda mer problematisk all den tid f.eks. barnets beste skal være et grunnleggende hensyn som tas.

Slik saken ligger i dag, er det veldig krevende å komme med et høringsssvar i saken, siden den er uoversiktlig, vesentlige vurderinger mangler (eller er skjult i tidligere vedlegg, sakspapirer til kommunestyresaker eller “historiske dokumenter”) og saken bærer preg av å være hastverksarbeid. For eksempel finnes tegninger og beskrivelse av Båsmo og Ytteren barneskoler i “historiske dokumenter”. Vi kan ikke se at planene for oppvekstsenter på Ytteren er beskrevet i andre og nyere dokumenter, og siden dette ble lagt frem som vedlegg til kommunestyresaken i desember 2025 antar vi det er dette dokumentet som legges til grunn for vurderingene som fremgår av høringsnotatet - samtidig som deler av “fakta” som fremgår der ikke lenger er gjeldende..

Vi har forståelse for at kommunen ønsker å få landet en beslutning, men når det er snakk om noe så viktig som **fremtidig oppvekststruktur for Rana kommune må man ta seg tid til å gjøre grundige og nyanserte vurderinger – hvor alle relevante hensyn vurderes og sikres ivaretatt**. Et vedtak om oppvekststruktur kan ikke fattes alene ut fra økonomiske hensyn, det må også sikres at vedtaket er i tråd med barnets beste. Unyanserte og dårlige prosesser går hardt ut over tilliten til kommunen, og det er vår oppfatning at slike prosesser neppe kan bidra til konklusjoner som står seg over tid. Dette bekreftes også av historien; og som eksempel nevnes nettopp Ytteren skole, som ble bygget som ungdomsskole, men før det var ferdigstilt ble besluttet omgjort til barneskole – en løsning som innebar ekstra kostnader og tilpasninger. Etter 9 år som barneskole vurderer man nå å endre byggets funksjon for tredje gang. Slike raske omskiftninger svekker både bærekraft og langsiktighet.

De ulike alternativene:

9. Felles skolekrets for Båsmo og Ytteren barneskoler - alternativ A, B og C

I høringsnotatet foreslås det at "Båsmo og Ytteren barneskoler inngår i samme skolekrets, slik at ressursene kan ses på tvers av de to skolene". Det åpnes også for at skolebytte kan innvilges for å samle søsken.

Ytteren FAU stiller seg positiv til en felles skolekrets for Båsmo og Ytteren, all den tid dette vil kunne føre til større fleksibilitet og robusthet, når det gjelder anvendelse av lærerressurser og større fagmiljø. En felles ledelse vil også kunne gi en besparelse. Samtidig fremgår det av høringsnotatet at man vurderer «dynamiske» grenser for å finstyre kapasitet. Ytteren FAU er veldig kritiske til dette, og mener det må være **en fast skolegrense - når det gjelder hvilken skole de ulike barna i bydelene Båsmo og Ytteren skal gå på**. Vi vil argumentere for hvorfor det ikke bør være en dynamisk skolegrense i det følgende:

Selv når formell splitting ikke planlegges, kan små årlige justeringer gjøre at barn i samme nabolag havner på ulike skoler, og at vennemiljøer gradvis brytes opp. Slik 'glidende endring' kan for barna oppleves like uforutsigbart som direkte flytting.

FAUs vurdering er at dynamiske grenser kan gi usikkerhet for familier og skoler. Det utfordrer nærskoleprinsippet i praksis og kan skape uro i elevmiljøene (vennskapsbrudd, nye relasjoner og lærere, «midlertidighetsfølelse»), øke skoleskyss og hverdagslogistikk for foreldre, svekke langsiktig planlegging for skolene (bemanning, spesialpedagogisk tilrettelegging, SFO).

Det er også vår klare oppfatning at en dynamisk skolegrense vil gå ut over attraktiviteten for bosetting i områder særlig utsatt. Barnefamilier ønsker forutsigbarhet knyttet til hvor barna skal gå på skolen, og velger også barnehage ut fra hvor barnet skal gå på skole.

Rettighetsdimensjonen: Ny opplæringslov åpner for at «nærskole» forstås som en skole i nærmiljøet, og at kapasitet kan vektlegges. Dette er ikke et pålegg om å gjøre kretsgrenser dynamiske. Det er en adgang, og kommunen har fortsatt ansvar for forutsigbarhet, likebehandling og barnets beste.

Vår klare anbefaling er derfor at man har en fast skolekretsgrense.

Vi mener grensen fortsatt bør gå langs med Yttrabekken. Dette er et naturlig skille mellom bydelene. Hvis en flytting av skolekretsgrensen blir vedtatt, kommer den fort til å bli på øst-siden av Ytteren skole, da det ikke bor så mange barn mellom Ytteren skole og Yttrabekken. For de barna som da må gå på Båsmo skole, vil dette være i strid med nærskoleprinsippet.

Hvis Rana kommune beslutter en endring av skolegrensen, bør dette skje fra oppstart – første klasse, og ikke med tilbakevirkende kraft. Dette slik at man ikke står i den situasjonen at enkelte barn tvinges ut av etablerte klassemiljø.

Ytteren FAU er imidlertid positiv til at det gis en økt adgang for foreldrene til å ønske barn over til den andre skolen, og at dette da skal vurderes ut fra om det er ledig kapasitet på skolen. Dette vil også kunne bidra til en utjevning av klassestørrelser.

10. Sambruk – barnehage i Ytteren skole - alternativ A og B

Ytteren FAU er i **utgangspunktet positiv til sambruk mellom skole og barnehage**, og ser at det kan være **gode faglige og praktiske gevinster** ved å etablere en barnehagegruppe i tilknytning til Ytteren skole. Sambruk kan bidra til mer effektiv arealutnyttelse, styrket overgang mellom barnehage og skole, og bedre samhandling mellom fagmiljøer.

Samtidig mener Ytteren FAU at omfanget av barnehagedrift i skolebygget må avgrenses tydelig, og at **skolens behov alltid må være styrende**. Antall barnehageplasser som etableres i skolen må tilpasses tilgjengelig areal, slik at det ikke går på bekostning av skolens funksjon, kapasitet og kvalitet, verken på kort eller lang sikt.

Den teoretiske kapasiteten på Ytteren skole er på 350 barneskolebarn. Med et moderat fratrekk på 10 %, sitter man igjen med en reell kapasitet på 310 barneskolebarn. Med dagens elevtall på 213, er det i

utgangspunktet plass til en mindre barnehagedel, med inntil 90 barnehageplasser, uten å flytte skolekretsgrensen. (Vi poengterer at vi her snakker om barnehageplasser, ikke antall barnehagebarn.)

Etter Ytteren FAU sin vurdering, burde man ikke låse seg til at det skal være én eller to-parallell på Ytteren, men mener det må legges til rette **for en fleksibilitet slik at det er rom for to-parallell på de største årskullene**. (Dette henger også sammen med hvilken normstørrelse man legger seg på for klassestørrelser.)

Når det gjelder sambruk, er det imidlertid en del forhold FAU ønsker å peke på, som etter vårt syn ikke er tilstrekkelig belyst:

Behovsvurdering:

Det foreslås å etablere inntil 154 nye barnehageplasser på Ytteren. Ytteren FAU stiller spørsmål ved om det foreligger en godt nok dokumentert behovsvurdering som begrunner et så høyt antall nye plasser, og hvordan dette samsvarer med kommunens prognoser for utvikling i barnetall og eksisterende barnehagekapasitet i området.

Hvis det er behov for en **stor og samlet barnehage, bør denne ligge nærmere sentrum**. Slik at foreldre fra f.eks. Gruben slipper å kjøre til Ytteren to ganger om dagen.

I høringsnotatet står det at det i budsjett for 2028 og økonomiplan 2028-2031 tas stilling til om Englia barnehage og en av sentrumsbarnehagene skal få utvidet kapasitet, eller om Selfors skal renoveres. Dersom utbygging/renovering av en eller flere av disse barnehagene realiseres, stiller vi også av denne grunn spørsmål ved om det er behov for en barnehage på Ytteren av en så stor størrelse. Vi antar at det er meget sannsynlig at foreldre med barn tilhørende f.eks. Gruben, kommer til å ønske barna overflyttet til Englia dersom denne bygges ut.

Trafikk og hentesituasjon:

Et så omfattende barnehagetilbud som det foreslås på Ytteren, vil innebære et **betydelig økt trafikktrykk**, særlig i hente- og bringesituasjoner morgen og ettermiddag. FAU er bekymret for hvordan dette vil påvirke trafiksikkerheten for elever som går, sykler eller ankommer skolen selvstendig, oversikt og flyt ved skolens inngangspartier og den samlede belastningen på veinettet i nærmiljøet.

Vi savner en helhetlig vurdering av trafikkbildet, der skole og barnehage ses under ett, og der sikkerhet for de yngste elevene gis særskilt vekt.

Rent praktisk stiller vi også spørsmål ved plassering av (hovedinngang til) barnehagen, siden parkeringsmulighetene er på motsatt side av bygget og en stor andel av barnehagebarna må bæres over hele skolegården, sammen med våte klær osv.

Uteareal og aktivitetsflater:

Ytteren FAU stiller også spørsmål ved om det er tilstrekkelig uteareal til å dekke både skolens og barnehagens behov, samtidig. Dette siden skole og barnehage har ulike krav til leke- og aktivitetsflater, skjerming og ro og fleksibilitet i bruk gjennom hele dagen.

Det er avgjørende at etablering av barnehage i skolebygget ikke fører til redusert kvalitet på uteområdene for elevene, verken gjennom arealmangel, økt slitasje eller mindre tilgjengelighet.

Forslaget om 154 barnehageplasser inn på Ytteren skole framstår ubalansert når det gjelder forholdet mellom elevtall, klassestørrelser og tilgjengelig areal. Store klasser forutsetter økt areal og pedagogisk fleksibilitet, ikke minimumsløsninger. Dersom klassestørrelser presses mot øvre grense for å utnytte bygg, reduseres rommet for tilpasset opplæring, og risikoen for økt behov for spesialpedagogiske tiltak øker. Ved å ta inn 154 barnehageplasser, er det i realiteten ikke lenger plass til en fungerende skole på Ytteren.

FAUs forutsetning for sambruk:

Ytteren FAU kan støtte etablering av barnehage i tilknytning til Ytteren skole **forutsatt at:**

- skolens arealbehov og framtidige utviklingsmuligheter sikres fullt ut
- antall barnehageplasser tilpasses tilgjengelig areal – ikke omvendt
- trafikale forhold og utearealer utredes og dimensjoneres helhetlig

- eventuelle løsninger ikke svekker barnas trygghet, læringsmiljø eller trivsel

Sambruk må være et reelt kvalitetsløft for begge parter, ikke en løsning som i praksis presser flere funksjoner inn i et bygg uten tilstrekkelig plass eller tilrettelegging.

11. Nedleggelse av Ytteren skole og flytting av barna fra Ytteren til Båsmo skole - alternativ C

I juni 2025 ble det besluttet at Ytteren skole skulle bestå. Vi kan derfor ikke forstå at dette nå er tatt inn igjen som forslag.

Det er foreslått modulbygg som kapasitetstiltak på Båsmo. Etter vårt syn er dette forslaget alt for dårlig utredet og innebærer betydelig risiko. Det er utopi å tro at det vil koste 35 millioner å flytte 210 barneskolebarn til Båsmo. Det er uklart hva som menes med modulbygg, og i og med at man legger til grunn en kostnadsramme på 35 millioner, antar vi det her legges til grunn at det skal være brakkerigg. Som nevnt i kapittel 4, har administrasjonen lagt til grunn en kapasitet i Båsmo skole på 420 – selv om teoretisk kapasitet ikke er mer enn 350. Det betyr at kostnaden på brakkeriggen, bare av denne grunn, må økes ytterligere.

Slik vi forstår det er brakkerigg en dyr, risikoutsatt og kvalitetsmessig svak løsning for barneskoler. Dersom kommunen mener det er nødvendig å øke kapasitet på Båsmo, bør det dokumenteres hvorfor eksisterende kapasitet på Ytteren ikke benyttes først, og presenteres reelle alternativer med varige kvalitetsarealer og reelle kostnader.

Også i forrige høringsrunde (2025) argumenterte vi med at en samling av barna fra Båsmo og Ytteren på Båsmo skole ville medføre en uforholdsmessig høy kostnad (150 - 200 millioner), sett opp mot de minimale besparelsene som ev. kunne oppnås. (I praksis kun lønn til rektor og inspektør.) Vi kan ikke se annet enn at samme estimat og prislapp også gjelder i dag, og opprettholder derfor vår påstand om at dette forslaget absolutt ikke vil gi de besparelsene man ønsker.